

Viisi vuodenaikaa

TAMPEREEN JÄRVI- JA LUONTOMATKAILUN TIEKARTTA
2022-2026

Tiivistelmä

Tämä tiekartta on haluttu vahvasti sitoa osaksi Tampereen ja sitä ympäröivien järvien tarinaa, kuitenkin Pirkanmaan muuta vetovoimaista järvi- ja luontomatkailupotentiaalia unohtamatta. Se on toteutettu ydintoimijoita ja asiakkaita kuunnellen sekä niin paikallisten asukkaiden kuin matkailuelinkeinonkin hyvinvointia ajatellen. Työn ohjaavana ajurina on ollut myös läpileikkaava kestävyysajattelu. Näistä lähtökohdista tiekartan rungoksi on luotu kaksi vahvaa kehityspolkua, jotka rakentuvat useammista tavoitteellisista toimenpiteistä:

1. Uudistuva ja vähäpäästöinen laivaliikenne järvimatkailun kärkenä

2. Kestävästi saavutettavat ympärivuotiset reitistöt ja vetovoimakohteet

Tietyt tiekartan kokonaisuudet etenevät jo tai ovat lähes valmiina matkailullisesti hyödynnettäväksi. Toiset puolestaan vaativat vielä henkilöresursseja, palvelukehitystä tai investointeja edetäkseen. Monipuolisen kokonaisuuden strategisen edistämisen kannalta olisikin tärkeää luoda alueen ydintoimijoista koostuva kehitysryhmä, joka toimisi tämän tiekartan määrittelemän kehitystyön jalkauttajana, sujuvan yhteistyön alustana sekä tarvittavien toimenpiteiden edistäjänä.

Omana erittäin tärkeänä tasonaan tiekartassa korostuu vahva markkinoinnillinen ja viestinnällinen tarve. Tampereen ja Pirkanmaan on jo olemassa olevine vahvuuksineen mahdollista olla järvi- ja luontomatkailun ehdoton kärkikohde. Potentiaalin valjastamiseksi onkin kohdennettava lisää resursseja järvi- ja luontomatkailun viestintään, yhteiskehitykseen, palvelupakettiin ja laajaan markkinointiin niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin. On myös tehtävä selkeitä markkinointikärjellisiä valintoja, joihin tulee sitoutua.

Tiekartan kehityspolkujen toimenpiteet linkittyvät vahvasti toisiinsa ja tiekartan lopputuloksena ja tavoitetilana onkin kokonaisuus, jossa ympärivuotinen, vuodenaikojen mukaan elävä kestävä järvi- ja luontomatkailutarjonta nostaa Tampereen aivan omaan sarjaansa uniikiksi ja urbaaniksi järviluontokaupungiksi, jossa vetovoimaiset kaupunkielämykset yhdistyvät upeisiin järvi- ja luontoseikkailuihin saumattomalla tavalla. Tästä kaupunkielämysten ja neljän vuodenajan nivoutumisesta yhdeksi kokonaisuudeksi on peräisin myös tiekartan nimi - **Viisi vuodenaikaa**.

Tampere – Urbaani järviluontokaupunki

Tampereella on maakunnan upeiden luontokohteiden ympäröimänä ja asukas pohjaltaan vahvana kasvavana kaupunkina ainutlaatuiset mahdollisuudet toimia järvi- ja luontomatkailun tunnettuna valtakunnallisena ykköskohteena ja suunnannäyttäjänä. Kaupunkialueen laadukkaat vesiliikenne-, retkeily- ja aktiviteettipalvelut sekä hyvät yhteydet ympäröivän maakunnan kansallispuistoihin ja muihin vetovoimaisiin kohteisiin tekevät Tampereesta paitsi kiinnostavan järvi- ja luontomatkailukaupungin, myös entistä houkuttelevamman paikan asua.

Kaupunkikulttuuri yhdistyy elämyksiin laineilla ja luonnossa

Vetovoimaisen kulttuuri- ja tapahtumakaupungin sijainti kahden upean järven välissä kapealla kannaksella, Tammerkosken läpäisemänä ja maailman korkeimman soraharjun syleilyssä tekevät Tampereesta jo maantieteellisestikin uniikin kohteen. Tampereen ja lähiseudun vetovoimaiset luonto-, elämys- ja saarikohteet sekä monipuoliset aktiviteettireitit luovat ympärivuotisen pohjan niin asukkaiden hyvinvointia lisäävälle virkistyselliselle toiminnalle kuin matkailijaa palvelevalle järvi- ja luontomatkailun strategiselle kehitykselle. Myös kehitteillä oleva kansallinen kaupunkipuisto tulee nivomaan keskustaluontokohteet ja järvet entistäkin vetovoimaisemmaksi urbaaniksi järviluontokokonaisuudeksi. Keskusta-alueen ainutlaatuisia vetovoimatekijöitä ovat myös kaksi profiililtaan erilaista, vahvan matkailupotentiaalin omaavaa satamaa: Laukontori aivan keskustan ytimessä sekä Mustalahti osana uudistu-

vaa Särkänniemen elämyskokonaisuutta, myös keskustan tuntumassa ja ratikkayhteyden kautta entistä paremmin saavutettavissa.

Saavutettavuus ja monipuolisuus merkittävänä vahvuutena

Tampereen saavutettavuus sekä kulkuyhteydet kaupungin sisällä ja ympäröivään maakuntaan luovat entisestään vahvaa pohjaa kestävän järvi- ja luontomatkailun kehitykselle. Tampere sijaitsee lisäksi mielenkiintoisella sijainnilla useisiin kansallispuistoihin nähden, sillä vain 100 kilometrin säteellä kaupungista on saavutettavissa kahdeksan kansallispuistoa, joista kolme omassa maakunnassamme. Tampereen ympärivuotista kansallista ja kansainvälistä järvi- ja luontomatkailupotentiaalia lisäävät myös mm. asemamme Pirkanmaan vetovoimaisen pyörämatkailureitistön solmukohtana, maailman saunapääkaupunkina ja tunnettuna retkiluistelukohteena.

”Kaupunki- ja luontoloman yhdistäminen nähdään Tampereen ehdottomana vetovoimatekijänä ja keihäänkärkenä tulevaisuudessa.” -Tampereen järvi- ja luontomatkailun markkinatutkimus

Tiekartta järvi- ja luontomatkailun edistämisen perustana

Kestävästi kärkeen

Luonto- ja järvimatkailu on keskeinen osa elämys-talouden kokonaisuutta ja luontaisia vahvuuksia. Lisäksi se osaltaan tukee Tampereen matkaa kohti hiilineutraaliutta, varsinkin yhdistettynä kestävien liikkumispalveluiden ja infran kehitykseen. Retkeilyssä ja luontomatkailussa on aina läsnä myös yhteisöllisyyden aspekti, sillä siihen liittyy vahva yhdessä tekemisen ja osallistumisen perinne sekä yhteisestä luonnosta huolehtiminen.

Järvi- ja luontomatkailuun on asetettu myös paljon odotuksia valtakunnallisesti. Tästä vahvin esimerkki on Visit Finlandin koordinoima Lakeland-suuralue-yhteistyö. Tampereella on kaikki edellytykset lunastaa kaikki nämä odotukset ja toimia niin Järvi-Suomen kuin valtakunnankin järvi- ja luontomatkailun kärki-kohteena. Se vaatii kuitenkin selkeät tavoitteet, vahvuuksiin perustuvat kehityspolut, yhteisen tahtotilan ja resurssien järkevän kohdentamisen.

Tiekartan tavoitteet ja toteutus

Järvi- ja luontomatkailun tiekartassa on pyritty tunnistamaan alueen vetovoimapotentialtaan ja palvelumahdollisuuksiltaan ensisijaisesti kehitettävät kohteet ja kokonaisuudet, jotta resursseja ja toimenpitei-

tä on mahdollista priorisoida ja strategisesti kehittää tavoitetilaan linjaten. Näin kaupungin ja maakunnan kohteet, palvelut, yrityssektori ja toimenpiteet saadaan entistä vahvemmin osaksi tavoiteltua kokonaisuutta ja niiden ympärille voidaan rakentaa vetovoimaista, kaupungin brändiä tukevaa markkinointia ja viestintää.

Työssä on haluttu korostaa, miten toimenpiteitä priorisoimalla yksillä ja samoilla kehitystoimilla voidaan kehittää niin asukkaiden virkistys- ja hyvinvointimahdollisuuksia kuin kaupungin vetovoimaa ja matkailuelinkeinoa. Kaupungin ja julkisten toimijoiden roolina onkin nähty tunnistaa lupaavimmat kehityskohteet ja toteuttaa niihin laadukasta järvi- ja luontomatkailuinfraa, joka mahdollistaa paikallisten omatoimisten aktiviteettien rinnalla liiketoiminnan ja palvelutarjonnan lisääntymisen. Matkailutuloja ne tuovat varsinkin paketoituna laajemmiksi vetovoimaisiksi kokonaisuusiksi, jotka houkuttelevat viipymään kaupungissa pidempään ja käyttämään palveluita monipuolisesti. Tässä olennaista on hyödyntää Tampereen lähikohteiden lisäksi koko maakunnan tarjontaa korostaen Tamperetta matkailijan saapumisen kohteena ja lähtöpisteenä myös kauemmas alueen kansallispuistoihin, järville ja reiteille.

Tiekartassa tunnistettuja tärkeitä tavoitteita ovat kau-

pungissa vierailevien ihmisten viipymän pidentäminen, palvelutarjonnan ympärivuotisuuden parantaminen, kestävyys sekä sujuvat ja vähähiiliset liikkumisen palvelut. Tampere on luonteva matkailijan tukikohta, josta voi tehdä monipuolisia päiväretkiä tai pidempiäkin matkoja lähiluontoon, järvireiteille tai kansallispuistoihin. Elinvoimainen lähi- ja kotimaanmatkailu tukevat myös kansainvälistä matkailua. Matkailuvetovoiman kehittämisessä maakunnan kärki-kohteet, kuten kansallispuistot, Pyhä- ja Näsijärvi sekä kuntia yhdistävät aktiviteettireitit ovat olennainen pohja liiketoiminnan lisäämiseen.

Tiekartan rakentamista varten toteutettiin alueen yritys- ja kehitystoimijoille sekä kotimaisille asiakkaille suunnattu järvi- ja luontomatkailuteemainen markkinatutkimus. Lisäksi työn aikana haastateltiin laaja joukko tiekartassa esitelyjen kehitystoimien kannalta olennaisia toimijoita. Osana toimia tehtiin myös vertailututkimusta yhteen kotimaiseen ja yhteen kansainväliseen kaupunkikohteeseen. Vertailukohteiksi valikoituivat kotimaastamme Lahti ja kansainväliseksi kohteeksi Lausanne. Tämän lisäksi tiekartassa esitetyt ohjelmat ja strategiat sekä ajan-kohtaiset kehityshankkeet on pyritty huomioimaan mahdollisimman laajasti. Työn varsinaisina toteuttajina ovat toimineet Ekokumppanit Oy ja Visit Tampere Oy.

Markkinatutkimuskokonaisuus toteutettiin yhteistyössä Klue Oy:n kanssa. Tiekarttatyötä on ohjannut ajantasaisesti kokoontunut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet Tampereen kaupungilta Anna-Kaisa Hei-

nämäki, Virpi Ekholm, Tuomas Salovaara, Pekka P. Paavola ja Ilona Kyykoski, Visit Tampere Oy:stä Jari Ahjoharju, Tampereen ammattikorkeakoulusta Anne-Maria Mäkelä, Pirkanmaan liitosta Marko Mäkinen ja Metsähallitukselta Tuula Peltonen.

Työn konkreettisena lopputuloksena on syntynyt tämä tiekartta vuosille 2022 - 2026 sisältäen keskeisimmät kehityspolut tavoitetiloineen ja toimenpiteineen, markkinointikärkineen, vastuutahoineen ja yhteistyömalleineen. Kehityspolkujen resurssointi- ja investointiohjelma on toteutettu myös ohjaavaksi työkaluksi, jonka sisällöt täydentyvät tiekartan jalkauttamisen ensimmäisessä vaiheessa. Olennaista onkin, että tiekartta täsmentyy vuosien aikana konkreettisen työn edetessä, tuloksia mitaten ja etene- mistä seuraten.

Yhteinen päämäärä

Tämän tiekartan päämääränä on asettaa Tampereen järvi- ja luontomatkailun tavoitetaso, osoittaa kehityspolut siihen pääsemiseksi ja kohdentaa tähän työhön tarpeelliset resurssit, mutta ennen kaikkea luoda yhteistyötä. Tiekarttatyössä nousi usein esiin tarve alueen järvi- ja luontomatkailuun keskittyvälle laaja-alaiselle yhteistyölle ja siihen liittyvälle uudella toimintamallille. Yhteistyö niin Tampereen kaupungin eri yksiköiden kuin laajemminkin Tampereen seudun ja pirkanmaalaisten järvi- ja luontomatkailua edistävien toimijoiden sekä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa onkin tässä tiekartassa nostettu erityisen tärkeään osaan.

Järvi- ja luontomatkailu osana Tampereen kaupungin strategiaa

Tiekartan perustana on Tampereen kaupungin uudistuva strategia ja työ linkittyy vahvasti kaupungin nykyisen pormestariohjelman tavoitteisiin. Luonto- ja järvimatkailun kehityksen täytyykin vastata kaupungin strategian tavoitteisiin kestävän elämäntavan mahdollistamisesta yhdistämällä ilmastonmuutoksen hillitseminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen kestävien liiketoimintamahdollisuuksien parantamiseen. Tiekartan sisältöä ja esiin nostettavia kehityspolkuja yhdistävät myös useat toisiaan tukevat kehitysohjelmat.

"Kulttuuri-, tapahtuma-, kaupunki- ja luontomatkailu ovat tärkeitä osia Tampereen elämystaloudessa. Näitä ja Tampereen roolia johtavana LakeLand Finland -kaupunkina korostetaan, esimerkiksi veneily- ja vesiliikennekaupunkina." -pormestariohjelma 2021-2025

"Kaupungin tulee huolehtia virkistysalueverkostosta ja lähiluonnon saavutettavuudesta. Lisäksi Tampereella tulee panostaa lähiretkeilymahdollisuuksiin.. ..Nykyisille luontoretkipaikoille sekä järvien saarille ja rannoille rakennetaan lisää laavuja ja nuotiopaikkoja veneilyn ja retkeilyn edistämiseksi." -pormestariohjelma 2021-2025

Työtä ohjanneita arvoja ja ajureita

- Kokonaisuuden kehitys asiakkaita ja yritystoimijoita kuunnellen
- Luonnon hyvinvoinnin huomioiminen kaikessa toiminnassa
- Kestävä saavutettavuus
- Kohti strategista ja laaja-alaista yhteistyötä
- Strategian jatkuva ja pitkäjänteinen jalkauttaminen
- Tampereesta järvi- ja luontomatkailun suunnannäyttäjä

Visio

Tampereen brändi ekologisena ja urbaanina järviluontokaupunkina sekä Lakelandin ykköskohteena on vakiintunut vahvaksi osa kaupungin kansainvälistä vetovoimaa. Laadukkaat ympärivuotiset reitistöt ja monipuoliset laivapalvelut yhdistävät Tampereen ja maakunnan luontokohteet helposti saavutettavaksi uniikiksi elämyskokonaisuudeksi, joka tuo vuosi vuodelta lisää matkailijoita ja liikevaihtoa alueelle. Järviluontokeskus on perustettu kestävän järvi- ja luontomatkailun kansainvälisen tason ykköskohteeksi.

1. Laivaliikenne ja järvimatkailu

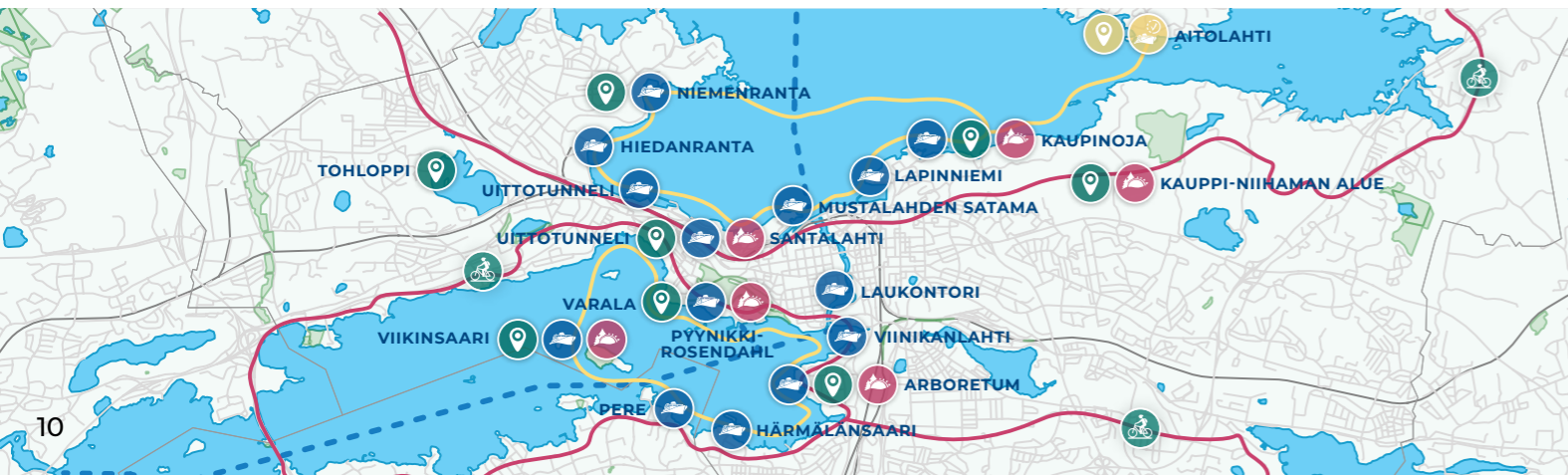

2. Vetovoimakohteet

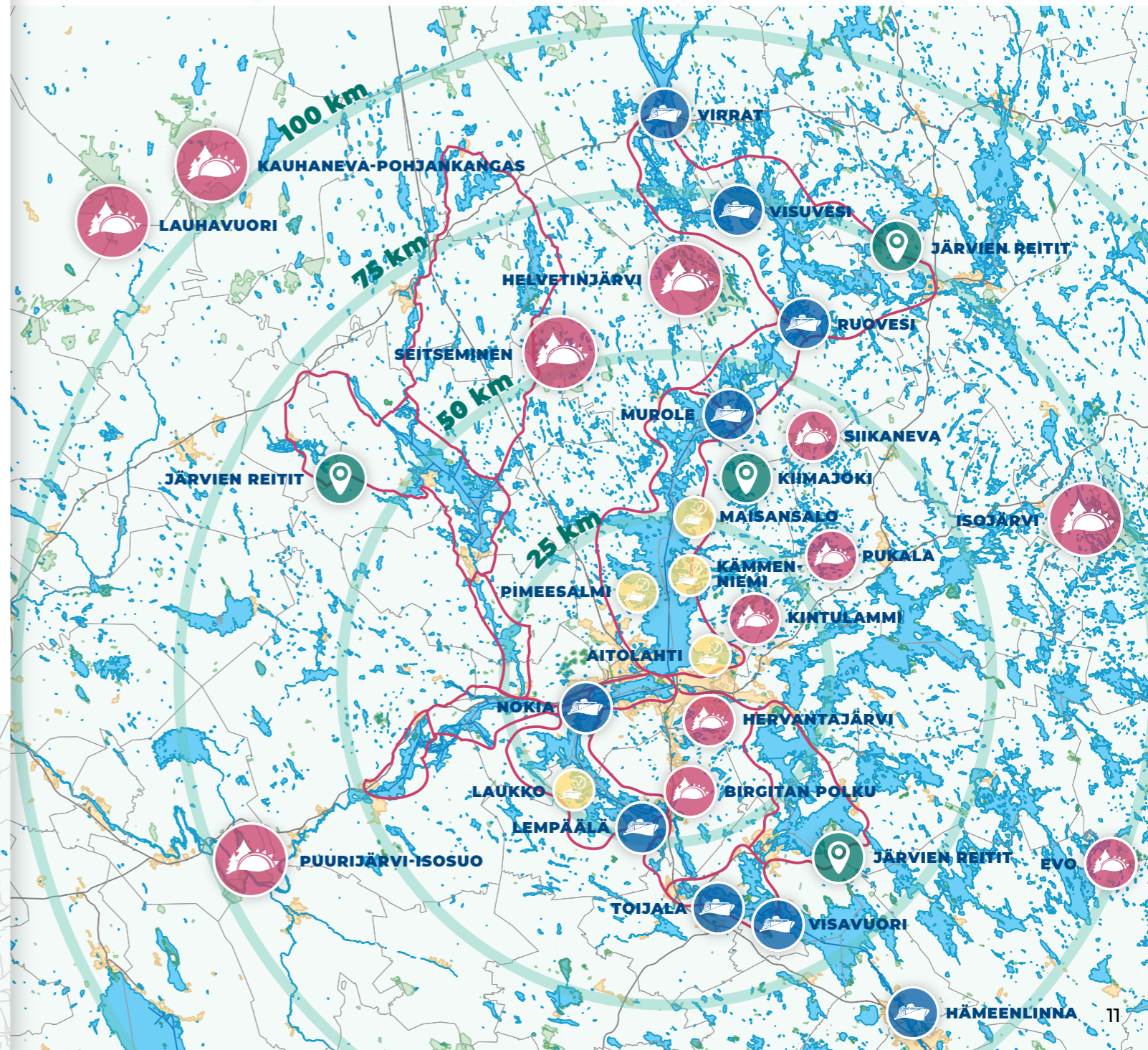
3. Aktiviteettireitistöt

Tampere on uniikki järviluontokaupunki, jossa niin lähi- ja seutulaivaliikenne, kuin ympärivuotiset laadukkaat reitistöt ja vetovoimakohteet ovat helposti saavutettavissa kaupungin keskusta-alueelta.

/ = Kehityskohde

Tampereella on mahdollisuus toimia vetovoimaisena porttina maakunnan upeisiin järvi- ja luontomatkailukohteisiin, niin maitse kuin vesitse.

Tampereen järvi- ja luontomatkailun kehityspolut 2022 - 2026

1 UUDISTUVA JA VÄHÄPÄÄSTÖINEN LAIVALIIKENNE JÄRVIMATKAILUN KÄRKENÄ

1.1. Lähilaivaliikenne

1.2. Seutulaivaliikenne

1.3. Satamat

1.4. Kestävä sisävesiliikenne

Vetovoimaiset, kestävin energiamuodoin tuotetut laivapalvelut tekevät Tampereen järvi-alueesta sisävesiliikenteen vihreän murroksen suunnannäyttäjän ja johtajan niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla.

2 KESTÄVÄSTI SAAVUTETTAVAT YMPÄRIVUOTISET REITISTÖT JA VETOVOIMAKOhteet

2.1. Aktiviteettireitistöt

2.2. Palvelukeskittymät

2.3. Vetovoimakohteet

2.4. Kestävä saavutettavuus

Tampere tunnetaan Suomen ja Pohjois-Euroopan järviluontohelmenä, jossa ympärivuotiset reitistöt, laadukas kohdetarjonta ja toimivat kulkuyhteydet Pirkanmaan kansallispuistoihin mahdollistavat ainutlaatuisella tavalla ekologisen kaupunki- ja luontolomailun yhdistämisen.

3 Viestintä, markkinointi ja tapahtumat

4 Liiketoiminnan kehitys, uusien yritysten ja investointien haku

5 Luonnon hyvinvointi

1 Uudistuva ja vähäpäästöinen laivaliikenne järvimatkailun kärkenä

1.1 Lähilaivaliikenne – monipuolista järvimatkailua kaupungissa

Hop on – Hop Off –laivapalvelut Pyhäjärvelle ja Näsijärvelle

Laivaliikenne mahdollistaa matalan kynnyksen järvimatkailupalvelut monipuolisille asiakasryhmille. Tällä hetkellä Pyhä- ja Näsijärvellä on tarjolla risteilypalveluita, pidempää reittiliikennettä sekä Viikinsaaren yhteys.

Tarjonnan täydentämiseksi näiden rinnalle tarvitaan Laukontorilta ja Mustalahdesta liikennöivät Hop on – Hop Off –malliin perustuvat lyhyen reitin laivayhteydet lähisatamiin. Palvelu yhdistää kaupunkilaisten arkiliikkumisen ja matkailijoille suunnatun järvimatkailupalvelun. Tämä mahdollistaa laajemman asiakaspohjan ja tasaa kysyntää.

Lähilaivaliikenteen toteutus tuo lisää matkailupalvelutarjontaa keskustan satamiin ja tarjoaa helpon pääsyn järvelle. Se lisää lähikohteiden kuten Arboretumin tai Naistenlahden elämysellistä saavutavuutta ja yhdistää lähisatamat sekä niiden palvelut järvimatkailukokonaisuudeksi.

Laivaoperaattorit ja kaupungin satamatoimisto ovat jo tehneet alustavaa reittisuunnittelua, jonka tavoitteena ovat lyhyet siirtymät kohteiden välillä ja enintään kahden tunnin kokonaiskesto. Suunnitelmi-

en painotus on matkailullisesti kiinnostavissa kohteissa, joista löytyy myös asukaspohjaa kaupunkilaisten palvelemiseen.

Näsijärvi – alustava reittihahmotelma:

Mustalahden satama – Naistenlahti/Lapinniemi – Rauhaniemi – Niemenranta, Halkoniemi / Hiedanrannan uusi satama – Santalahden satama/tapahtumapuisto

Mahdollisesti myös Finlaysonin palatsi, Kaupinoja, Ranta-Tampella

Pyhäjärvi – alustava reittihahmotelma:

Laukontori – Eteläpuisto – Rosendahl/Pyynikki – Viikinsaari – Pere – Härmälänsaari – Arboretum - Viinikanlahti (Soutukeskus/tuleva kaupunginosa)

Esiselvitys ja laaja yhteistyö toteutuksen perustana

Olennaista lähilaivaliikenteen onnistumisessa on tiivis yhteistyö kaupungin toimijoiden ja laivaliikenne operoivien yritysten välillä. Ensiaskelena laaditaan esiselvitys liikennöinnin toteutuksesta Tampereen keskustaa ympäröiville järville.

Suunnittelun askeleet

Yhteistyön käynnistys ja esiselvitys palvelun toteutuksesta:

- Satamien infratarpeet laivojen rantautumisen mahdollistamiseksi
- Operoinnin liiketaloudellinen suunnittelu: käyttötalous ja investointitalous

Esiselvityksen pohjalta tarkemmat suunnitelmat ja toteutus:

- Poliittiset päätökset ja sopimukset operoinnista
- Infraratkaisujen priorisointi ja toteutus, kalustotarpeet ja hankinnat
- Tarkempi reittisuunnittelu ja aikataulutus
- Markkinointisuunnitelmat ja yhteistyö

Pitkän tähtäimen tavoitteena on myös liiketoiminnallisesti toimiva ratkaisu, mutta käynnistysvaiheessa kaupungin tuki on todennäköisesti tarpeen. Esiselvityksen pohjalta palvelua voidaan kuitenkin koemarkkinoida ja pilotoida jo ennen infra- ja kalustohankintoja. Suunnittelun yhteydessä on tärkeä kartoittaa

laivayhteyksiin luontevasti kytkeytyvät palvelukonseptit ja mahdolliset yhteistyökumppanit, kuten uimarannat, saunat, aktiviteetit, majoitus- ja ravintolapalvelut, kävelyreitit ja liikenneyhteydet. Tämä mahdollistaa esimerkiksi lyhyet rengasreitit ja koko perheen Bike & Boat -paketit kaupunkialueella. Näin toiminnan liiketaloudellisia edellytyksiä voidaan vahvistaa mm. tuomalla laivayhteyksiin lisäpalveluita, yhdistämällä kohdesatamien tarjonta vahvemmin kokonaisuuteen ja rakentamalla yhteismarkkinointia.

1.1 KESKEISIÄ TOIMENPITEITÄ

- Esiselvitys lähilaivaliikenteen toteutuksesta
 - Reitit, operointi- ja liiketoimintamalli, infra- ja kalusto, julkisen liikenteen yhteistyömalli
- Palvelukokeilut laivatoimijoiden kanssa
- Esiselvityksen pohjalta tunnistetut satama-infra- ja kalustoinvestoinnit
- Operointi- ja lippuyhteistyösopimukset
- Toiminnan käynnistys
- Lähilaivapalvelun yhdistäminen pyöräilyyn ja kävelyreitteihin sekä kohteiden palveluihin
- Yhteismarkkinointi – osana alueen matkailumarkkinointia paikallisille ja matkailijoille

YHTEISTYÖTAHOJA

Satamatoimisto, laivayhtiöt, Joukkoliikenne, Visit Tampere, Ekokumppanit Oy, Visit Teisko

1.2 Seudullinen laivaliikenne vie Järvien Reiteille

Reittiliikenne tuo matkailupotentiaalia

Näsijärvi ja Pyhäjärvi ovat Pirkanmaan pohjoisesta etelään yhdistävä vesireitti ja merkittävä osa Tampereen tarinaa, historiaa, kulttuuria ja nykypäivän elämää. Matkailulle ne tarjoavat lukuisia vajaan hyödynnettyjä mahdollisuuksia. Järvimatkailun potentiaali on seudullisen risteily- ja reittiliikenteen kehittämisessä:

- Mustalahti osana Särkänniemeä sekä Laukontori ovat vetovoimaiset portit järville kaupungin ytimessä - tarjonnan lisääminen, uudet konseptit ja markkinointiyhteistyö.
- Tarjanne ja Runoilijantie ovat kansainvälisesti ainutlaatuinen historiallinen kokonaisuus, jonka jatkuvuuden varmistaminen on osa järvimatkailun kestävästä tulevaisuudesta. Pyhäjärven satamat ja vesiyhteys Hämeenlinnaan mahdollistavat monipuolisen järvimatkailun konseptikehityksen.
- Järvien reitit –kokonaisuus yhdistää Pyhä- ja Näsijärven laivaliikenteen luontomatkailuun, kansallispuistoihin ja kulttuurikohteisiin. Uuden liiketoiminnan kehitys satamiin, pyöräilyyn, paikallisuuteen ja hyvinvointiin keskittyen.
- Teiskon kohteiden elämyksellisen saavutettavuuden ja matkailun kehitys laivayhteyksiä lisäämällä.

Merkittävä haaste on, että tilausristeilytoiminta on lähtökohtaisesti etenkin pidempää reittiliikennettä kannattavampaa. Toisaalta jatkuvasti suosiotaan lisäävät Järvien Reittien osaksi paketoitua Bike & Boat –palvelut ovat vahva signaali siitä, että pidemmät reitit tuovat edellytyksiä uuteen matkailuliiketoimintaan ja asiakasryhmien tavoittamiseen.

1.2 KESKEISIÄ TOIMENPITEITÄ

- Tarjanteen liikennöinnin ja Runoilijantien jatkuvuuden turvaaminen ja palvelukehitys
- Palvelujen konseptointi yritys- ja seutukuntayhteistyöllä:
 - Teiskon elämyksellinen saavutettavuus
 - Pyhäjärven satamien mahdollisuudet
- Kuntayhteistyöllä palveluiden testaaminen ja kehitys – esimerkiksi kokeilurahoitus
- Rantautumismahdollisuuksien varmistaminen ja laituri-infran kehitys – seutukuntayhteistyö
- Markkinoinnin kehitys – Järvien Reitit yhdistävänä kokonaisuutena

YHTEISTYÖTAHOJA

Laivayhtiöt, Satamatoimisto, seudun kunnat, Visit Tampere, Ekokumppanit Oy

Pitkäjänteinen yhteistyö ja markkinointi onnistumisen avaimina

Palvelut ja reitit rakentuvat markkinalähtöisesti, Tampereen ja seudun kuntien yhteistyöllä luodaan tämän mahdollistava liiketoimintaympäristö. Vahvuutena on, että molemmilla järvillä on laivakalustoa ja yritystoimijat reittiliikenteen operointiin ja kehitykseen. Tärkeää on laivoille sopiva laituri-infra ja laituri paikkojen varmistaminen sekä Laukontorin ja Mustalahden sataman muovautuminen entistä monipuolisemmiksi laivaliikenteen ja järvimatkailun lähtöpisteiksi ja palvelujen tarjoajiksi. Tällöin laivooperaattoreilla on edellytykset suunnitella toimintaa ja rakentaa palveluita pitkäjänteisesti.

Tämän rinnalla kaupunki ja seutukunnat voivat edistää uusien reittipalvelujen testaamista ja käynnistystä esimerkiksi kokeiluhankinnoilla. Kokeiluilla voidaan kartoittaa palveluiden liiketaloudellista elinkelpoisuutta ja matkailuvetovoimaa. Keskeistä myös yhteistyö palvelumuotoilussa, linkittäminen kokonaisuuksiksi sekä yhteismarkkinointi. Avainrooleissa Satamatoimisto, laivatoimijat, kunnat, Ekokumppanit sekä Visit Tampere.

Näsijärven seudulliset kehitysmahdollisuudet

Runoilijantie ja Tarjanne

Ainutlaatuinen konsepti, varmistetaan toiminnan jatkuminen ja kehitetään perinteitä kunnioittaen. Laivamatkan linkittäminen maayhteyksiin rengasreitiksi sekä Järvien Reitit ja pyörämatkailu keskeisiä kehityspolkuja.

Lyhyemmät yhteydet

Maisansalo - Pimeesalmi –poikittaisliikenne, Kämenniemi ja Aunessilta, Paarlahti, Muroleen kanava – nämä yhdistettynä Järvien Reitteihin ja Teiskon kehitykseen.

Aitolahden laiturikehitys ja rantautumisen mahdollistaminen – Bike & Boat –palvelut ja Näsijärven puolen Maisemareitti, laiva-pyöräyhteydet Kintulammille.

Pyhäjärven seudulliset kehitysmahdollisuudet

Järvien Reitteihin linkittyvät laivayhteydet

Nokia, Lempäälä, Laukko, Visavuori, Toijala ja Hämeenlinna.

Laukon kartano – vetovoimainen lähikohde

Laivayhteyden mahdollistaminen ja palvelukonseptit yhdistyen Järvien Reitteihin.

1.3. Satamat portteina elämyksiin

Kaupunkisatamat monipuolisen järvi- ja luontomatkailun keskittyminä

Kaupunkialueen matkailullinen satamakehitys on elinehtoinen toimenpide uusien matalan kynnyksen järvi- ja luontomatkailupalvelujen mahdollistamiseksi. Hop on - Hop off -lähilaivaliikenne, seudulliset laivayhteydet sekä veneily- ja venevuokraus-, aktiviteetti- ja kalastusmatkailupalvelut vaativat toimivan lähisatamaverkoston matkailijamäärien lisäämiseksi sekä uusien asiakassegmenttien tavoittamiseksi. Satamista ja laitureista voidaan kehittää monipuolisia ja ympärivuotisia järvimatkailun palvelukeskittyviä.

Laukontori sekä Mustalahti osana uudistuvaa Särkänniemeä ovat historialliset, matkailijalle helposti saavutettavat ja vetovoimaiset pääsatamat kaupungin keskustassa. Laukontorilta matkailija pääsee risteilylle tai Viikinsaaren rauhaan aivan keskustan ytimestä. Tarjanne ja Näsijärven muut höyrylaivat ovat tärkeä vetovoimavaltti järvimatkailulle ja keskeinen osa Mustalahden uniikkia historiallista miljööä sekä uudistuvan Särkänniemen alueen laajentuvaa elämyskokonaisuutta.

Lähilaivaliikenteen esiselvitystyössä arvioidaan sen edellyttämät satamien infrakehityksen tarpeet. Näiden rinnalla on tärkeää arvioida potentiaalisimmat satamapalveluiden kehityskohteet, jotka edistä-

vät niin kaupungin järvi- ja luontomatkailun kehitystä, asukkaiden viihtyisyyttä ja virkistysmahdollisuuksia kuin kaupungin vetovoimaa. Sulan maan aikana niin laivaliikenne, kalastajat, veneilijät, melojat, suppaillijat kuin saunalautatkin muodostavat laajan järvimatkailun asiakasryhmien joukon. Lisäksi talvisin satamat toimivat jäätilanteen salliessa lähtöasteinä ja palveluiden solmukohtina niin retkiluistelijoille, hiihtäjille kuin ulkoilijoille. Järvillä tapahtuvan toiminnan rinnalla satamat voivat toimia vetovoimaisina ja monipuolisina palvelukeskittyminä myös maalla tapahtuvalle matkailulle sekä tarjota sijainnin erilaisille pop up -tyyppisille ravintolapalveluille, saunoille ja tapahtumille. Kehitystyö onkin tärkeää tehdä kokonaisuutta ajatellen, jolloin niin järvillä kuin maalla tapahtuvat aktiviteetit sekä niiden yhdistelmät on kehitystyöllä mahdollistettavissa.

Tampereen vesialueilta merkittäviksi tunnistettuja uusia satamakehityskohteita ovat lähilaivaliikenteen kehitykseen kytkeytyvien satamien lisäksi keskustan alueen ulkopuolella sijaitsevat Aitolahti ja Maisansalo. Näiden kautta useat aktiviteettireitistöt, luontokohteet ja Teiskon matkailualue ovat linkitettävissä kokonaisuuteen entistä vahvemmin. Yhdessä järvi-alueen muiden kuntien kanssa on tärkeää luoda yhteistyön malli, jonka kautta niin reittiliikenteen kuin satamakehityksen tulevaisuutta suunnitellaan ja toteutetaan yhteiseen matkailulliseen tavoitettiin pohjaten.

1.3 KESKEISIÄ TOIMENPITEITÄ

- Lähilaivaliikenteen esiselvityksessä määritetty ja seutuliikenteen tarvitsemat laiturinvestoinnit ja muu satamainfra
- Mustalahti ja Laukontori kärkikohteet – varmistetaan laivaliikenteen toimintamahdollisuudet ja synergia sataman muiden matkailupalveluiden kanssa
- Muut keskusta-alueen vetovoimaiset satamat:
 - Laaditaan palvelukehityssuunnitelma – mahdollisuudet aktiviteetteihin ja laajempaan palvelutarjontaan
 - Esimerkkeinä Santalahti ja tapahtumapuisto, Pyynikki ja Rosendahl
- Venevuokrauksen ja kalastusmatkailun toimintaedellytysten turvaaminen
- Vierasvenepaikkojen optimointi ja palvelukehitys

YHTEISTYÖTAHOJA

Satamatoimisto, satamien palveluyritykset, laivayhtiöt, veneilyseurat, Visit Tampere, Ekokumppanit Oy, Visit Teisko, seutukunnat, Tampereen Särkänniemi Oy

1.4 Tampere – sisävesien kestävä laivaliikenteen edelläkävijä

Brändivaltti ja sijoitus tulevaisuuteen

Laivaliikenteen kestävyden edistäminen on ensiarvoisen tärkeää puhtaista vesistä ammentavalle järvimatkailulle. Ympäristöystävällinen kalusto on sekä reittiliikenteen että risteilyjen markkinointivaltti ja parantaa myös palvelun laatua. Sähkö sopii käyttövoimana hyvin sisävesiliikenteeseen. Vähäpäästöisenä ja hiljaisena se on sekä vesiluonnon että ilmaston kannalta erinomainen ratkaisu.

Laivaliikenteen sähköistäminen tarjoaa Tampereelle mahdollisuuden ottaa johtava asema kestävä sisävesilaivaliikenteen edelläkävijänä. Tavoitteena on lanseerata maan ensimmäinen sähköinen matkustaja-alus sisävesille. Vesiliikenteen sähköistymiseen varautuminen satamakehityksessä on osa Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan toimenpiteitä ja laivaliikenteen sähköistäminen tukee tätä. Sähkö on ollut keskeinen osa Tampereen historiaa tekniikan edelläkävijänä ensimmäisestä sähkölampusta ja vesivoimasta lähtien, sähköisen laivaliikenteen rohkea kehitys jatkaa tätä tarinaa.

Sähköinen lähireittiliikenne

Aluskannan uudistamistarpeet ja kalustohankinnat kytkeytyvät etenkin lähireittiliikenteen käynnistämiseen. Reittiliikenteen esiselvitystyön ja suunnittelun yhteydessä arvioidaan nykyisen aluskannan soveltuvuus ja mahdolliset muutostarpeet sekä uusien alushankintojen tarve. Vähähiilisyys ja esteettömyys ovat vesibussiyhteyksien kannalta keskeisiä seikkoja.

Esiselvityksen yhteydessä voidaan arvioida edellytykset toteuttaa kaluston suunnittelu ja modifiointi paikallisesti yritys- ja oppilaitosyhteistyönä. Näin voidaan kasvattaa osaamista ja luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia, etenkin sähköisen vesiliikenteen kehittämisessä. Lähireittiliikenteen pilotoinneilla voidaan koota lisätietoa alusten soveltuvuustarpeista ennen investointien toteutusta.

Investointien mahdollistaminen

Uusien alusten hankinta ja laivakaluston uudistaminen ovat pitkän tähtäimen sijoituksia, jotka kannattaa teh-

dä ekologisesti kestäviä ratkaisuja suosien. Uusien laivojen hankinnassa sähkö on luonteva ensisijaisena voimanlähdevaihtoehtona, nykyisen kaluston kehittämisessä vähäpäästöiseksi voidaan huomioida myös biopolttoaineiden mahdollisuudet.

Laivahankinnat ja remontit vaativat nykytilanteessa laivatoimijoiden investointeja tukevaa pitkäjänteisyyttä, rahoitusratkaisuja sekä yhteistyökumppaneita. Vesiyhteyden puuttuminen nostaa uuden kaluston kuljetuskustannuksia, takaisinmaksuajat ovat pitkiä ja sesonkiluontoisuus lisää epävarmuutta.

Lähireittiliikenteen sopimuksilla suuri merkitys

Kalustoinvestoinnit ovat tarpeellisia etenkin lähilayhteyksien kannalta. Mikäli palvelun operointi toteutetaan yhteistyösopimuksin kaupungin ja Joukkoliikenteen kanssa, voi kaupunki edistää myös kalustouudistusten mahdollistumista. Pitkän aikavälin operointisopimuksilla kaupunki voi tuoda laivayrityksille varmuutta näiden omien investointien takaisinmaksuun ja kannattavuuteen. Kaupunki voi vastavuoroisesti edellyttää vähäpäästöisyyttä laivaoperaattorien kanssa laadittavissa sopimuksissa ja mahdollisissa tukiratkaisuissa.

Lähireittiliikenteen rinnalla on tärkeää mahdollistaa vähäpäästöisten risteilypalvelujen ja seudullisen laivamatkailun kehittyminen. Tämä on olennaista kestävä järvimatkailun edelläkävijyyden tavoittelun ja brändityön kannalta. Sen edistämiseksi voidaan toteuttaa vähäpäästöisten kalustouudistusten rahoit-

tusmallien kartoitus kaupungin ja seutukuntien yhteistyönä. Kartoituksessa voidaan arvioida myös yritys- ja oppilaitosyhteistyön mahdollisuudet ja liiketoimintapotentiaali alueelle. Lähilavareittien uudistettu aluskanta voi soveltuvin osin palvella myös seudullista risteily- ja reittiliikennettä. Seudullinen kuntayhteistyö, kokeilut ja esimerkiksi reittiliikenteen pitkäjänteiset toteutus sopimukset voivat olla merkittävässä roolissa tässä kokonaisuudessa.

1.4 KESKEISIÄ TOIMENPITEITÄ

- Kartoitetaan laivayhtiöiden vähähiilisten kalustouudistusten edistämiseen soveltuvat rahoitusmallit
- Pitkäjänteisillä vuokra- tai operointisopimuksilla voidaan vahvistaa pohjaa laivaoperaattoreiden investointeihin
- Hyödynnetään alueellinen yritys- ja oppilaitosyhteistyö suunnittelussa ja kaluston modifioinnissa
- Sähköistymisen huomioiminen satamakehityksessä – Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan mukaisesti
- Sidotaan osaksi kestävä järvimatkailun markkinointia – edelläkävijyyden, Lakeland-suuralueyhteistyö

YHTEISTYÖTAHOJA

Laivayhtiöt, Satamatoimisto, Visit Tampere, Ekokumppanit Oy, korkeakoulut ja oppilaitokset, Tampereen Sähkölaitos, ratkaisuja tarjoava yritysverkosto

2

Kestävästi saavutettavat ympärivuotiset reitistöt ja vetovoimakohteet

2.1. Aktiviteettireitistöt ympäri- vuotisen vetovoiman ja hyvinvoinnin mahdollistajina

Kaupungin sykkeestä reiteille, ympäri vuoden

Tampereella on viimeisten vuosien aikana tapahtunut monipuolista reitistökehitystyötä, jonka ansiosta Tampereen keskusta-alueelta on jo nyt vaivattomasti saavutettavissa mielenkiintoinen ympärivuotinen aktiviteettireitistötarjonta. Esimerkiksi jo kansallisestikin tunnetuksi nousut Järvien reitit -pyörämatkailureitistö, Pyhä- ja Näsijärven juuri toteutetut melontareitit sekä Näsijärven retkiluistelureitistö ovat kaikki saavutettavissa kävely- ja pyöräilymatkan päässä keskustan palveluista. Järvien reitit -pyörämatkailukokonaisuus on jo alun perinkin toteutettu matkailullisella näkökulmalla maakuntamme järvi-alueen, palveluiden ja laivaliikenteen ympärille. Melontareittien osana on toteutettu laaja tuli- ja rantautumispaikkaverkosto, joka palvelee myös muita alueiden käyttäjiä, kuten veneilijöitä, pyöräilijöitä, ulkoilijoita ja kalastajia. Retkiluisteluradan ohessa mahdollistuvat myös hiihto, potkukelkailu, kävely ja pyöräily ja reitistö tarjoaakin talviaikaan monipuolisen – ja jäättilanteen salliessa tasaisuutensa vuoksi myös turvallisen – elämyskokonaisuuden useille aktiviteeteille ja asiakassegmenteille - aloittelijoista aktiivimatkailijoihin.

Raitiotiellä saavutettava Kaupin alue sisältää valtavan potentiaalín luontomatkailun erilaisten aktiviteettien

reitistöjä ja palveluja yhdistävänä kokonaisuutena. Olemassa olevan tarjonnan lisäksi esimerkiksi maastopyöräilymahdollisuuksien ja Niihaman alueen kehitys lisäävät entisestään alueen vetovoimaa. Kaupin kautta järvimatkailumahdollisuuksiin yhdistyvä alue tulee koota myös viestinnälliseksi kokonaisuudeksi.

Pyynikin luonnonsuojelualue, Tammerkosken kansallismaisemat ja muut kaupunkialueen kohteet luontopolkuineen tarjoavat myös urbaaneita kaupunkiluontoreittejä niin kesällä kuin talvella. Perustamisvaiheessa oleva kansallinen kaupunkipuisto yhdistää ne entistä vaikuttavammaksi kokonaisuudeksi. Kun tähän vielä lisätään laiva- ja vesiliikenteen tarjoamat reittimahdollisuudet, niin Tampereen voi hyvinkin sanoa olevan jo keskusta-alueensa osalta melkoinen järvi- ja luontomatkailumahdollisuuksien keidas. Tämä ympärivuotinen aktiviteettien ja kaupunkielämysten yhdistelmä antaakin Tampereelle aivan poikkeuksellisen luonteen ja kilpailuedun.

Paikallista hyvinvointia ja vetovoimaista matkailua

Yksi monista reitistökehityksen hyvistä puolista on, että hyvin suunniteltuina ne lisäävät paitsi paikallista hyvinvointia ja virkistysmahdollisuuksia myös kotimaisen aktiviteettimatkailijan elämystoiveita ja laadukkaasti tuotettuja ohjelmapalveluja kansainvä-

liselle matkailijalle. Toistaiseksi näitä reitistöjen matkailullisia ja elinkeinollisia mahdollisuuksia on kuitenkin merkittävästi alihyödynnetty. Tampereen keskusta-alue tarjoaa majoituskapasiteetin, jollaista hyvin harvoin on tarjolla näin laajan ympärivuotisen kokonaisuuden keskeisimmällä sijainnilla. Elinehtoisena palvelukehitystasona onkin nivoa reitistöt houkuttelevaksi matkailulliseksi ja viestinnälliseksi kokonaisuudeksi. Mahdollisuuksien kirjo tulee nostaa vahvaksi osaksi Tampereen elämystarjontaa.

Tampereella on ainutlaatuinen mahdollisuus toimia matkailukaupunkina, jossa suoraan hotellin aamupalalta on mahdollista syöksähtää ympäri vuoden erilaisille aktiviteettielämyksille niin järvien aalloille tai jäälle kuin upeille luonto- tai pyöräreiteille. Tämän kehityspolun kautta Tampereella onkin – uusien matkailijoiden houkuttelemisen lisäksi – merkittävä potentiaali myös matkailijaviipymän pidentämiselle, sillä kaupunki- ja luontoloman yhdistäminen nousi tiekarttaa varten tehdyn markkinatutkimuksenkin osalta asiakkaita kaikkein eniten kiinnostavaksi trendiksi.

Kaupungin retkeilyreitistöt matkailun alustoina

Vuoden retkikohde 2020 -palkinnon voittanut Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualue Teiskossa, sekä juuri valmistunut Hervantajärven retkeilyalue tarjoavat reitistöjensä osalta erinomaisen alustan erilaisille räätälöidyille tai omatoimisille tuotepaketeille. Hervantajärven retkeilyalueen saavutetta-

vuus raitiotiellä on jo itsessään poikkeuksellista ja Kintulammin olemassa oleva palvelurakenne mahdollistaa jo nykyiselläänkin ryhmämajoituksen kautta pidemmätkin viipymät. Alueiden esteettisen ja uniikin arkkitehtuurin vuoksi ne ovat myös viestinnän ja markkinoinnin näkökulmasta erittäin vetovoimaisia. Kehitystyössä vahvana osana on myös esteettömyyden kehitys Kintulammin ja Tohlopin esimerkkien mukaisesti.

2.1 KESKEISIÄ TOIMENPITEITÄ

- Neljän vuodenajan reitistöt vahvaksi osaksi kaupungin matkailumarkkinointia
- Kehitystoimet ajantasaisesti tiedoksi yrityskentälle, jotta palvelukehitys mahdollista
- Digitaalinen järvi- ja luontomatkailun viestintäalusta reitistöjen ja kohteiden markkinoinniksi > "Outdoor Tampere"
- Valittujen reitistöjen kehityksen ja ylläpidon pitkäjänteinen turvaaminen ja resursointi, mm:
 - Järvien Reitit -matkailureitistö
 - Jääreitistöt
 - Valitut melonta- ja retkeilyreitistöt
 - Kaupin alueen laaja aktiviteettireitistötarjonta
- Esteettömyyden kehitys ja hyödyntäminen matkailuliiketoiminnassa

YHTEISTYÖTAHOJA

Ekokumppanit Oy, Visit Tampere, Satamatoimisto, yritystoimijat, harrastusseurat

2.2 Järvi- ja luontomatkailun solmu- kohdat strategisina keskittyminä

Priorisointia ja pitkäjänteisyyttä

Osana tiekarttatyötä on pyritty tunnistamaan Tampereen sellaiset alueet, joiden saavutettavuus, palvelutarjonta ja vetovoimaisuus ovat keskeisiä kaupungin järvi- ja luontomatkailun edistämisen kannalta. Eräiksi tunnistetuiksi huolenaiheiksi teeman tiimoilta on todettu ohjelmapalvelukehityksen vähäisyys ja verrattain kapea yrityssektori. Tiekarttatyön pohjalta asian edistämiseksi on nähty merkittävänä toimenpiteenä pitkäjänteinen, yhteistyöhön pohjautuva kehitystyö, jossa viestintä- ja markkinointiresursseja sekä infrakehitystyötä osoitetaan tiettyihin ohjattuihin ja helposti saavutettaviin järvi- ja luontomatkailukeskittymiin. Näin yritysten sijoittuminen, uusien palveluiden pilotointi, yhteistyö ja yhteismarkkinoinnin kohdennus mahdollistuvat vaivattomammin.

Infrakehitys palvelee yritystoiminnan lisäksi alueen asukkaita tarjoten väylän virkistymiseen ja järviluonnosta nauttimiseen turvallisesti ja matalalla kynnyksellä. Myös Tampereen kaupungin johdolla kehitettävä leirintämatkailun konseptin uudistaminen tukee osaltaan tätä ja lisää imagoon soveltuvia luonnonläheisiä majoitusmahdollisuuksia.

Infrakehitys tukee yritysten sijoittumista

Priorisointityön lisäksi tärkeinä tasoina ovat kohteiden tarpeellinen matkailullinen palvelu – ja infrakehitys, kuten esimerkiksi kartta- ja infokyltit, varastointitilat tai satamapalvelut. Kohdennetuilla toimilla yritystoimijoiden on mahdollista kehittää toimintaansa kohteisiin tukeutuen entistä paremmin uusien palveluita turvallisemmin pilotoiden uusien palveluiden pilotoimisen mahdollistamiseksi. Tämä myös mahdollistaa asiakassegmenttien laajentamisen useille eri aktiviteeteille ja niiden yhdistelmille.

Tampereen lähialueen järvi- ja luontomatkailun elinkeinollisesti potentiaalisia keskittymiä

Mustalahden satama

- Risteilyjen, höyrylaivojen ja laivareittiliikenteen lähtöpiste ja satamapalveluiden keskittymä.

Kauppi-Kaupinoja-Rauhaniemi

- Lukuisten ympärivuotisten aktiviteettien, ohjelma- palveluiden ja luontoreittien keskittymä, jonka osalta tavoitteena entistä vahvempi kokonaisuusajattelu järvi- ja luontomatkailupalveluineen, yleisine saunoineen ja aktiviteettireitistöineen.

Santalahden tapahtumapuisto

- Tulevaisuudessa raitiotien kautta vaivattomasti saavutettavissa oleva laaja puisto- ja satamakokonaisuus, jolla ympärivuotinen mahdollisuus toimia järvi- ja luontomatkailun vetovoimaisena keskittymänä.

Aitolahti

- Tärkeä kehityskohde yhdistämään Tampereen kaupunkialueen Teiskon matkailualueeseen ja sen luontomatkailukohteisiin, kuten esimerkiksi Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualueeseen, sekä Järvien reitit -pyörämatkailureitistöön.

Maisansalo

- Matkailupalvelujen tärkeäksi kehitysalueeksi nostettu Maisansalo tarjoaa jo nykyisellään tärkeän satama- ja palvelukeskittymän järvi- ja luontomatkailulle. Aluetta on suunniteltu kehitettävän entisestään niin palvelujen kuin majoitusmahdollisuuksien osalta tulevaisuudessa, jolloin sen tärkeys korostuu entisestään järvi- ja luontomatkailun keskittymänä ja vetovoimakohteena.

Laukontorin satama

- Risteilyjen ja laivareittiliikenteen lähtöpiste ja satamapalveluiden keskittymä.

Rosendahl & Pyynikki

- Matkailun ja vapaa-ajan palvelukeskittymä uimarantoineen, hotelleineen ja laajoine palveluineen. Lisäksi alue sijaitsee Pyhäjärven veneily-, melonta- ja laivareittien sekä Järvien reitit -pyörämatkailureittien solmukohdassa sekä Pyynikin luonnonsuojelualueen ja sen harjureittien yhteydessä.

Viikinsaari

- Järvimatkailun todellinen ykköskohde ja kesäkauden keidas. Myös mahdollinen solmukohta useille

aktiviteetti- ja matkailureitistöille. Kehitystä ohjattava toteutettuun kehitysohjelmaan linjaten. Talvikauden matkailupotentiaali myös hyvä selvittää.

Uittotunneli & Hyhkyn venesatama

- Uniikki ja matkailullisesti erittäin vetovoimainen kohde, joka yhdistää Pyhä- ja Näsijärven toisiinsa, yhtä lailla kuin järvillä ja niiden rannoilla kulkevat melonta-, pyöräily-, laiva- ja jääreitit.

Hervantajärven retkeilyalue

- Raitiotiellä saavutettava mielenkiintoinen ympärivuotinen kohde.

Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualue

- Vuoden retkikohde 2020 –palkinnon voittanut vetovoimainen retkeilyalue.

2.2 KESKEISIÄ TOIMENPITEITÄ

- Järvi- ja luontomatkailulle olennaisten palvelukeskittymien priorisointi ja profilointi
- Valittujen keskittymien palvelu- ja infrakehityskartoitus
- Järvi- ja luontomatkailun yritystoiminnan sijoittumisen ohjaaminen
- Kokonaisuuden koordinointi ja yhteismarkkinointi

YHTEISTYÖTAHOJA

Visit Tampere Oy, Business Tampere Oy, Ekokumppanit Oy, Satamatoimisto, yritystoimijat

2.3. Uniikit vetovoimakohteet luovat kansainvälistä kiinnostusta

Kansallispuistot – maailman tunnetuin luontomatkailubrändi

Ympäröivä maakuntamme tarjoaa myös kertakaikkisen upeita kansainvälisiä vetovoimakohteita. Merkittävimpiä näistä ovat kansallispuistomme. Maakunnassamme sijaitsevien Helvetinjärven, Seitsemisen ja Isojärven lisäksi vain n. 100 kilometrin säteellä Tampereesta sijaitsee yhteensä 8 kansallispuistoa ja kaksi UNESCO:n Geopark-kohdetta. Tätä on havainnollistettu myös visio-osion karttakuvissa. Tiekarttatyössä vahvasti esiin nousseena kehitystoimenpiteenä onkin noussut kansallispuistojen entistä vahvempi nivominen osaksi alueen matkailullista palvelukehitystä ja markkinointia. Merkittävä rooli kansallispuistojen ja Tampereen yhteen nivomisessa on myös puistojen saavutettavuudella.

Viikinsaari – Järviluontomatkailun helmi

Viikinsaari on ollut kaupunkimme kesäkeidas jo usean sukupolven ajan. Tämä vetovoimainen saari-kohte Pyhäjärvellä sisältää kaikki mahdollisuudet toimia niin paikallisen, kotimaisen kuin kansainvälisen vierailijan kärkekohteena. Viikinsaarelle on toteutettu valmis kehitysohjelma, jota tässäkin tiekartassa rohkaistaan jalkauttamaan askeleittain

käytäntöön. Viikinsaari on tärkeää saada helposti saavutettavaksi laajasti eri asiakassegmenteille. Lisäksi niin majoitustoiminnan mahdollistumista kuin uudenlaista aktiviteetti- ja ohjelmapalvelukehitystä tulee edistää saaren palvelutarjonnassa. Viikinsaarella on mahdollisuus olla niin asukkaiden päiväretki- ja iltamelontakohde, kuin kansainvälisten matkailijoiden uniikki yöpymiskohde.

Kintulammin estetiikkaa ja Kaupin monipuolisuutta

Tampereen Teiskossa sijaitseva Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualue voitti vuoden retkikohte-palkinnon vuonna 2020 ja se on saavuttanut erityisen suosituksen aseman alueen luontokohdetarjonnassa. Alueen estetiikka ja uniikit arkkitehtuuriset ratkaisut ovat herättäneet alueen suunnittelusta lähtien kansainvälistä kiinnostusta. Kintulammin saavutettavuuteen ja sen matkailulliseen palvelutarjontaan tulee panostaa.

Kaupin kansanpuisto laajoine ympärivuotisine reitistöineen ja palveluineen on raitiotiellä vaivattomasti saavutettavissa. Kauppi on tunnettu liikuntapalveluistaan, mutta se omaa myös erityisen vahvan potentiaalinsa olla kansallisesti ja kansainvälisesti kiinnostava järvi- ja luontomatkailukeskittymä.

Kaupin vaikutusalueella sijaitsee niin vetovoimaisia järvimatkailukohteita, saunoja kuin palvelutarjontaa ja erilaisia aktiviteettireitistöjä. Kaupin alueen järvi- ja luontomatkailutarjonnan nivominen viestinnälliseksi ja palvelulliseksi kokonaisuudeksi on erittäin tärkeää.

Sauna Capital

Tampere on maailman saunapääkaupunki. Suomalainen saunakulttuuri on lisäksi hyväksytty UNESCO:n aineettoman kulttuuriperinnön listalle. Tampereen seudulla lämpiääkin yli 50 yleistä saunaa, joissa voi rentoutua ja virkistäytyä läpi vuoden. Saunapääkaupungin rooli ja markkinointikärki onkin tärkeä osa myös järvi- ja luontomatkailukokonaisuutta, antaen sille entistä monipuolisemman ja vetovoimaisemman tason. Lisäksi useat saunat, kuten Rauhaniemi, Kaupinoja, Viikinsaari tai Laukontorin Kuuma sijaitsevat järvi- ja luontomatkailulle tärkeissä palvelukeskittymissä, linkittyen näin myös vahvasti osaksi palvelutarjontaa.

Järviluontokeskus

Tampereen nostaminen kansainvälisesti kiinnostavaksi järvi- ja luontomatkailukaupungiksi edellyttää kansainvälisen tason kärkekohteita. Särkänniemen alueelle sijoittuvaksi suunniteltu, Maa- ja Metsätalousministeriön kärkihankerahoituksella konseptoitu Järviluontokeskus on mahdollisuus rakentaa Tampereelle kansainvälisesti ainutlaatuinen järvi- ja luontomatkailun ykköskohde ja näyteikkua

na Suomen järviluontoon. Tampereen Särkänniemi Oy vie keskuksen perustamista eteenpäin osana alueen kokonaissuunnittelua. Kaupungin aktiivinen rooli toiminnan suunnittelussa on tärkeää sen varmistamiseksi, että keskuksesta rakentuu vahva kärki järvi- ja luontomatkailun strategiseen kehittämiseen ja markkinointiin. Parhaimmillaan se palvelee vetovoimaisena porttina luontoon ja järville ja luo edellytykset monipuoliselle liiketoiminnalle.

2.3 KESKEISIÄ TOIMENPITEITÄ

- Kansallispuistojen saavutettavuuden ja palvelupaketoinnin kehitys yhdessä Metsähallituksen luontopalvelujen kanssa
- Viikinsaaren kehitysohjelman jalkautus askeleittain
- Kaupungin retkeilyalueiden monipuolinen tarjonta osaksi kansainvälistä markkinointia Kintulammin oppeja monistaen
- Uusien saunakonseptien ja liiketoiminnan kehitys osana järvi- ja luontomatkailua
- Sauna Capital –teeman pitkäjänteinen hyödyntäminen kansainvälisessä markkinoinnissa
- Järviluontokeskuksen strateginen edistäminen

YHTEISTYÖTAHOJA

Visit Tampere Oy, Visit Finland, Tampereen Särkänniemi Oy, Ekokumppanit Oy, Metsähallituksen Järvi-Suomen Luontopalvelut, yritystoimijat

2.4 Kestävä liikkuminen ja kohteiden saavutettavuus

Tampereen järvi- ja luontomatkailun potentiaalin valjastaminen edellyttää seudun ja maakunnan kärkikohteiden tuomista helposti matkailijoiden ulottuville. Tässä sujuvat liikkumisen palvelut ovat keskeinen tarve. Kohteiden vähäpäästöinen saavutettavuus on merkittävä osa kestävän luontomatkailun arvolupausta ja sen rooli vahvistuu jatkuvasti asiakasodotuksissa.

Samalla haasteena on, että luontokohteet sijaitsevat valtaosin julkisen liikenteen pääreittien ulkopuolella. Luontomatkailussa korostuvat joustavuuden ja aikatauluriippumattomuuden merkitys sekä välineiden kuljetustarpeet. Toisaalta luontomatkailun suosio ja vetovoimaisten kohteiden kävijämäärien kasvu ovat nostaneet kestävän saavutettavuuden merkitystä. Kasvava osa luontomatkailijoista on myös palveluita ja helppoutta arvostavia asiakkaita.

Liikkumisen palvelutarjonnassa lähtökohtana on olemassa olevan liikenneinfran ja julkisen sektorin palveluiden optimaalinen hyödyntäminen. Yritykset täydentävät ja laajentavat julkisen liikenteen tarjontaa ja mahdollistavat matkailijoiden tarpeisiin vastaavan nopean ja joustavan palvelukehityksen. Raideliikenne, sähköautojen vuokraus ja pyöräily tarjoavat myös monipuolisia mahdollisuuksia elämyksellisten matkailutuotteiden rakentamiseen.

Markkinointi, asiakasviestintä ja digitaalinen ostettavuus ovat avainroolissa: liikkumisen palvelut oikeassa vaiheessa asiakaspolkua saataville, näin ohjataan kuluttajien valintoja ja optimoidaan olemassa olevan palvelutarjonnan käyttö. Seudun ja maakunnan liikkumisen palvelukehityksessä korostuvat alueellinen yhteistyö sekä yritysten ja julkisen sektorin palvelujen ketjuttaminen. Järvien Reitit tarjoaa maakunnallisen alustan myös luontokohteiden kestävän saapumisen palveluiden linkittämiseen, yhteismarkkinointiin ja brändityöhön.

Tampereen vahvuudet

- Raideliikenteen ainutlaatuinen solmukohta Suomessa.
- Tampereen sijainti maakunnan keskellä, Pyhä- ja Näsijärven välissä – tie-, vesi- ja raideyhteydet tarjoavat edellytykset monipuoliseen saavutettavuuden kehitykseen.
- Järvien Reittien lähtöpiste – pyörämatkailun kasvu ja elämyksellisyys.
- Käveltävän ja pyöräiltävän kokoinen keskustaa – kaupungin järvi- ja luontokohteet saavutettavissa omalla lihasvoimalla ja hyvien lähiraide- ja joukkoliikenneyhteyksien avulla.

Viestintä, palvelukehitys ja pilotointi

Tampereen keskusta ja lähialueet

Avainroolissa viestintä

Matkailijoiden valintojen ohjaaminen, kestävän liikkumisen mahdollisuudet ja palvelutarjonta luontevasti linkitettyinä asiakaspolkuun. Omalla lihasvoimalla liikkuminen ja raideyhteydet viestinnällä inspiroivaksi osaksi luontomatkailuelämystä.

Julkisen liikenteen palvelutarjonta

Luontokohteiden saavutettavuuden huomioiminen julkisen joukkoliikenteen palvelu-, reitti- ja aikataulusuunnittelussa. LuontoNysse – konseptoidaan julkiset joukkoliikennepalvelut lähiluontokohteisiin. Pilotikohteina palvelulle esimerkiksi Kintulammi ja Teisko, joissa mahdollista täydentää palvelua linkittämällä lähilaivaliikenteeseen Aitolahden kautta.

Yksityisen sektorin palvelut

Esimerkiksi luontotaksit, erilaiset kyytipalvelut ja sähköpyörävuokraamot voivat täydentää julkista liikennettä. Sähköautonvuokraus voidaan konseptoida joustavaksi ja kestäväksi luontomatkailupalveluksi. Tärkeää on tiivis markkinointiyhteistyö ja toiminnan mahdollistamisen edistäminen soveltuvin osin.

Seutu ja maakunta

Raideyhteydet ja kehittyvät lähijunayhteydet

Nykyisen junaliikenteen hyödyntäminen sekä matkailun ja luontokohteiden mahdollisuuksien huomioiminen lähijunaliikenteen kehityksessä. Yhdistetään jär-

vien Reitteihin ja kansallispuistojen saapumiseen. Tärkeässä roolissa matkaketjua täydentävät liikkumisen palvelut asemille, kuten pyörävuokraus ja kyytipalvelut.

Outdoor Express

Suorat sukkulabussiyhteydet luontokohteisiin: matkailijoille ja paikallisille helppo pääsy suoraan maakunnan kansallispuistoihin ja kärkikohteisiin. Konseptoidaan alueen yhteistyönä ja kartoitetaan mahdollisuudet markkinaehtoiseen toteutukseen, monistettavissa valtakunnallisesti. Käynnistys mahdollisesti julkisesti tuettuna reittien kohdekuntien kanssa.

2.4 KESKEISIÄ TOIMENPITEITÄ

- Viestinnän ja markkinoinnin kehitys – kestävän liikkumisen osaksi luontomatkailuelämystä ja palvelutarjonnan parempi hyödyntäminen
- LuontoNysse – konseptointi ja kokeilut
- Raideyhteydet kestävän luontomatkailun vetovoimavaltiksi
- Yksityisen sektorin palvelujen ja liiketoiminnan kehittämisen edistäminen - sukkulabussiyhteydet, sähköinen liikkuminen
- Julkisen ja yksityisen sektorin kuntarajat ylittävä yhteistyö

YHTEISTYÖTAHOJA

Joukkoliikenne, Visit Tampere, Ekokumppanit Oy, Tampereen kaupunkiseutu, Metsähallituksen Järvi-Suomen Luontopalvelut, liikkumisen palveluja tarjoavat yritykset, VR.

3. Järviluontokaupunki viestinnän ja markkinoinnin kärkenä

Yhteismarkkinointi on avainroolissa järvi- ja luontomatkailun elinkeinopotentialin valjastamisessa. Markkinoinnin avulla tiekartan kehityspolut ja tulokset nivotaan yhteen kokonaisuudeksi, joka tavoittaa ja palvelee eri asiakastyyppejä paikallisista lähimatkailijoista kansainvälisiin vierailijoihin. Ydinviesteinä ovat urbaani järviluontokaupunki – sen monipuoliset mahdollisuudet, järvien ja luonnon läheisyys, puhtaus ja helppo saavutettavuus.

Järvi- ja luontomatkailun kehitys ja markkinointi on pitkäjänteistä työtä, joka kannattaa rakentaa Järvien Reitit ja Saunapääkaupunki –teemoissa tehdyn vahvan työn päälle. Järvien Reitit yhdistää markkinoinnin näkökulmasta:

- Maantieteellisesti Tampereen, Teiskon, Pyhä- ja Näsijärven ja reitistön kunnat
- Matkailupalvelut, satamat, laivareitit, luontokohteet, aktiviteetit, saunat, uimarannat
- Kestävän liikkumisen palvelut ja omalla lihasvoimalla liikkumisen

Viikinsaaren, Kintulammin, Teiskon ja kansallispuistot kärkikohteina yhdistyvät luontevasti Järvien Reitteihin markkinointikokonaisuutena. Sauna Capital tuo tähän rinnalle hyvinvoinnista, puhtaista vesistä ja saunakulttuurista ammentavan ympärivuo-

tisen matkailun markkinointikärjen. Kokoamalla järvi- ja luontomatkailun reitit, kärkikohteet ja liikkumisen ratkaisut karttapohjaiseen palveluun luodaan helppo asiakaspolku tutustumisesta ja innostumisesta matkan suunnitteluun, ostoon ja kokemukseen. Tärkeänä tasona viestinnässä ovat myös paikallishistoriasta ja kulttuuriperinnöstä nousevat tarinat ja niiden merkitys.

Lakeland – valtakunnallisella yhteistyöllä kansainvälisille markkinoille

Lakeland-brändin kehitys ja suuralueyhteistyö Visit Finlandin ja muiden Järvi-Suomen destinaatioiden kanssa on työkalu Tampereen kansainväliseen markkinointiin osana laajempaa kokonaisuutta. Järvi-Suomen arvostuksen ja vetovoiman nosto palvelee samalla myös kotimaan markkinointia. Visit Tampere koordinoi yhteistyötä Tampereen ja Pirkanmaan osalta.

Lakeland-brändi tulee jalkauttaa entistä paremmin alueen yritysten käyttöön. Tampereen järvi- ja luontomatkailutarjonnan kytkeminen vahvasti osaksi Lakeland-yhteismarkkinointia tuo uutta asiakaspohjaa ja liiketoimintamahdollisuuksia Tampereen seudulle.

Tapahtumilla näkyvyyttä

Tapahtumat ovat erinomaisia työkaluja matkailumarkkinointiin ja tapahtuman profiilista riippuen tarjoavat mahdollisuuksia myös kansainväliseen näkyvyyteen. Särkänniemen ja Mustalahden alueelle keskittyneet, erilaisia järvi- ja luontoaktiviteetteja yhdistelleet Lake City Weekend ja Lakeland Festival lupaavia toteutuksia, joita mahdollisuus laajentaa seudulliseksi ja viedä myös laajemmin Lakeland-suuralueyhteistyöhön, Järvi-Suomen laajuiseksi teemaviikonlopuksi.

Tapahtumat ovat myös keino vahvistaa monitahoista yhteistyötä Tampereen ja seudun kuntien, yritysten ja yhdistysten välillä. Höyrylaivaregatta ja Saunalauttaregatta ovat hyviä esimerkkejä profiililtaan uniikeista tapahtumista, joissa harrastajalähtöinen toteutus olennaista. Kaupungin roolina on mahdollistaa ja osallistua yhteismarkkinointiin.

Yhteismarkkinoinnilla vaikuttavuutta ja tuloksia

Visit Tampere vastaa alueen matkailumarkkinoinnin toteutuksesta ja koordinoinnista painottuen kansainväliseen markkinointiin, yhteistyössä Tampereen ja kunta- ja kumppaniverkoston kanssa. Ekokumppanit on luonut Järvien Reittien ja Kintulammin markkinointikokonaisuudet ja omaa vahvan asiantuntemuksen luontomatkailun viestinnässä. Järvi- ja luontomatkailun markkinoinnin kehittämisessä Visit Tampereen ja Ekokumppanien yhteistyö keskeistä etenkin työkalujen ja alustojen luomisessa.

Kansainvälisesti ainutlaatuisten vahvuuksemme systemaattiseksi kartoittamiseksi ja palvelukehityksen tueksi on tarpeen toteuttaa järvi- ja luontomatkailuun keskittyvä laaja matkailijalähtöinen markkinatutkimus. Sen avulla voimme kohdentaa kansainvälisen matkailun kehitys- ja markkinointiresurssit tehokkaasti ja lisätä merkittävästi tämän tiekartan ohjaaman kehitystyön elinkeinovaikutuksia pitkällä tähtäimellä.

Järvien Reittien avulla voidaan vahvistaa koko maakunnan markkinointiyhteistyötä sekä kotimaahan että kansainvälisesti. Kunnat tässä tärkeä yhteistyötaho ja resurssien tarjoaja. Merkittävimmässä roolissa yrityssektori ja etenkin laivaoperaattorit, Särkänniemi sekä hotellit avaintoimijoina. Tämän yhteistyön koordinoinnin, markkinointi- ja viestintätyökalujen sekä yhteismarkkinointikampanjoiden toteutuksen riittävästä resurssoinnista on huolehdittava.

4. Liiketoiminnan kehitys, uusien yritysten ja investointien haku

Uuden järvi- ja luontomatkailuun perustuvan liiketoiminnan syntyminen ja nykyisten yritysten liiketaloudellisten edellytysten vahvistuminen ovat tiekartan toimenpiteiden tärkein tavoite. Samalla tiekartan painopisteet ja kehityskokonaisuudet toimivat pohjana uusien yritysten ja matkailun investointien hakemiseen alueelle. Pitkäjänteisesti toteutettu järvi- ja luontomatkailun alueellinen kehitys ja markkinointi luo uutta yritystoimintaa houkuttelevan ekosysteemin, joka tarjoaa liiketoimintamahdollisuuksia myös matkailualan ulkopuolelle.

Tärkeimpiä uutta liiketoimintaa ja investointeja mahdollistavia osa-alueita ovat:

- Majoituspalvelut – laadukkaan ja monipuolisen majoitustarjonnan toteuttaminen luontokohteiden läheisyyteen sekä Järvien Reittien varrelle auttaa kasvattamaan luontomatkailun vetovoimaa, matkailijoiden viipymää ja ympärivuotisia tulovaikutuksia
- Palvelutarjonnan lisääminen tunnistettuihin avainkohteisiin ja keskittymiin – satamien ja luontokohteiden kahvila/ravintolapalvelut, aktiviteetit ja välinevuokraus, pop up -tyyppiset palvelumallit
- Uudet saunakohteet ja konseptit – Sauna Capital ja kestävyys kärkinä
- Kestävän liikkumisen palvelut – sähköinen liikenne, kyyti- ja sukkulabussipalvelut, vuokrauspalvelut
- Laivaliikenteen ja kalustouudistusten tuomat mahdollisuudet
- Venevuokraus, matalan kynnyksen palvelut omatoimiseen järvillä liikkumiseen
- Digitaaliset palvelut ja sisällöntuotanto

Uniikit, kestävydestä ja paikallisuudesta ammentavat konseptit esimerkiksi majoituksessa ja saunapalveluissa luovat kansainvälistä vetovoimaa ja mahdollistavat monistettavien palveluiden, tuotteiden ja yritystoiminnan syntymisen. Järvi- ja luontomatkailun kehitys tukee koko elämystalouden kenttää kasvattaen kokousten, kongressien ja tapahtumien lisäpalvelutarjontaa ja kiinnostavuutta, mikä lisää osallistujien viipymää, palvelujen käyttöä ja alueellisia tulovaikutuksia.

Tärkeimpiä yhteistyötahoja koordinoitussa yritysten ja investointien haussa ovat Tampereen kaupunki, Business Tampere ja Visit Tampere sekä seudun kuntien elinkeino-yhtiöt.

5. Luonnon hyvinvointi menestyksen perustana

Puhdas ilma ja vesi sekä hyvinvoiva luonto ovat niin Tampereen kuin koko Suomen matkailun vahvuuksia ja vetovoimatekijöitä. Tämän tiekartan olennaisena arvopohjana on kaiken kehityksen kannalta tavoiteltu entistä kestävämpää tulevaisuutta. Omin lihasvoimin tapahtuva järvi- ja luontomatkailu ovat perusteiltaan itsessään hyvinkin kestäviä matkailun muotoja. Kohteiden saavutettavuus ja liikkuminen nousevatkin tekijöinä merkittäviksi ympäristön tilan kannalta. Tästä syystä tiekartassa on haluttu korostaa kehitystoimia entistä sujuvamman ja kestävämmän kohdesaavutettavuuden kannalta, niin digitaalisesti kuin konkreettisesti. Omana kokonaisuutenaan laivaliikennekehityksen osalta kehitystoimien pohjana on ollut tavoitetason asettaminen tulevaisuuden tilaan, jossa vetovoimaisena kestävin energiamuodoin tuotettuina laivapalveluina Tampere toimii sisävesiliikenteen vihreän murroksen suunnannäyttäjänä ja johtajana. Niin ympäristömme tilan kuin matkailullisen vetovoiman kannalta onkin tärkeää panostaa uusiutuvien energiamuodoin tuotettuihin laivapalveluihin.

Tampereen sijainti suurten vesistöjen välisellä kannaksella ja monimuotoisen luonnon ympäröimänä mahdollistaa monipuolisen järvi- ja luontomatkailun niin kalastuksesta melontaan kuin höyrylaivamatkailusta retkeilyyn ja pyörämatkailuun. Lisäksi vetovoimaisen elämiskaupunkimme keskustasta löytyy useita ympäristön hyvinvoinnin ja matkailullisen kiinnostavuuden kannalta herkkiä kohteita, kuten Tammerkosken kansallismaisema, sisävesiliikenteen satama-altaat, kehitteillä oleva kansallinen kaupunkipuisto sekä maailman korkeimmalla soraharjulla sijaitseva Pyynikin luonnonsuojelualue. Tampereen lähimetsät, järvet, rannat ja muut luontokohteet ovat yhteistä julkista tilaa ja monin paikoin nytkin saavutettavissa julkisilla liikenneyhteyksillä. Puhtaat järvedet ovat myös keskeinen osa Tampereen ”Maailman saunapääkaupunki” -imagoa. Nyt ja tulevaisuudessa kestävä ja vetovoimainen matkailuliiketoiminta rakentuukin ainoastaan hyvinvoivan ympäristön varaan. Tämä on niin ympäristömme tilan, kuin asukkaiden ja matkailijoiden odotusten kannalta kehityksen perustavanlaatuinen elinehto. Ympäristöstämme huolehtiminen on myös paikallisten ihmisten hyvinvoinnista huolehtimista. Paikallisen toiminnan seuraukset, niin hyvässä kuin pahassa, ovat ympäristömme kannalta välittömiä ja suoria.

Osana järvi- ja luontomatkailun kehitystä on huomioitava, että toimenpiteistä vastaavilla tahoilla on moniamahdollisuuksia edistää luonnon tilaa ja elinvoimaa sekä samalla asukkaiden ja matkailijoiden luonnosta saatavaa nautintoa ja hyvinvointia. Alla muutamia esimerkkejä:

- Ympäristömme tilaa parantavien matkailutuotteiden kehittäminen
- Maankäytön, rakentamisen, metsä- ja maatalouden sekä liikenteen kestäviä ratkaisuja
- Aktiivinen toiminta vesistökuunnostus- ja luonnonsuojeluhankkeissa kuten uhanalaisten suo- ja virtavesiekosysteemien ennallistamisessa
- Retkeilyyn ja luontomatkailuun soveltuvia luonnonsuojelualueiden lisääminen
- Vanhoja metsien ja perinnemaisemien säilyttäminen
- Alueelle ominaisen ja luonnontilaisen kaupunkiluonnon säilyttäminen tai ennallistaminen
- Kestävän saavutettavuuden ja omalla lihasvoimalla liikkumisen edistäminen
- Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden välisen yhteistyön parantaminen
- Luontoarvojen seurannan ja mittaroinnin kehitys

Siinä missä toimet vastaavat globaaleihin ympäristöhaasteisiin, tuottavat ne paikallisesti merkittäviä hyvinvointivaikutuksia ja parhaimmillaan myös ikimuistoisia matkailijakokemuksia. Myös alueen matkailuyritykset voivat olla aktiivisesti muka-

na luonnon ja vesistöjen suojelussa. Matkailijoiden osallistaminen uudistavan matkailun mallilla tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia uudenlaiseen, suojelutyön ja matkailun yhdistävän liiketoiminnan kehittämiseen.

Osana kaupungin kestävyystavoitteita on tärkeää, että myös järvi- ja luontomatkailun saralla Tampere ja ympäröivä maakunta kulkevat rohkeasti kestävyysajattelun polulla. Tämä on samalla harvinainen mahdollisuus nousta matkailijakokemusmielessä aivan uudelle tasolle. Uudistuvan Särkänniemen alueelle suunniteltu Järviluontokeskus voisikin toimia tämän potentiaalin valjastavana toimijana.

Kehitysryhmä yhteistyön ja toteutuksen edistäjänä

Tiekartan jalkauttamisen kannalta merkittäväksi toimenpiteeksi todettiin kokonaisuuden etenemisen seurannasta, koordinoinnista ja sidosryhmäyhteistyöstä vastaavan kehitysryhmän perustaminen. Kehitysryhmän tehtävänä on järvi- ja luontomatkailun toimijoiden vuoropuhelun vahvistaminen, tiekartan kehityspolkujen ja toimenpiteiden edistäminen ja seuranta sekä uusien tarpeiden tunnistaminen ja kehitystavoitteiden tarkentaminen. Ryhmä seuraa ja raportoi strategian onnistumista vuositasolla ja sopeuttaa toteutusta muutostarpeisiin. Ryhmän toiminnan kautta tiekartan toimenpiteet, aikataulut ja resurssit tarkentuvat kehityksen edetessä. Kehitysryhmä määrittelee tavoitteet ja prioriteetit toimintamallin jalkauttamiseksi sekä laatii vuotuiset budjettiehdotuksen tiekartan pohjalta määritettyjen toimenpiteiden resurssointiin.

Järvi- ja luontomatkailun kehittämisen ja tiekartan toimenpiteiden käytännön toteutuksen kannalta keskeiset tahot ovat:

Visit Tampere Oy

Yhteismarkkinoinnin koordinointi ja toteutus, järvi- ja luontomatkailu matkailun ekosysteemin ja liiketoiminnan kehitys, mittaroinnin rakentaminen, Lakeland-suuralueyhteistyö ja kansainvälinen markkinointi

Ekokumppanit Oy

Kestävyysasiantuntija, luontomatkailun palvelujen ja reitistöjen sekä infran kehitys ja toteutus, karttapalvelujen kehitys, osallistaminen

Satamatoimisto

Laivaliikenteen ja järvimatkailun infratarpeiden koordinointi ja liiketoimintaedellytysten varmistaminen, satamien infrakehitys, monialainen sidosryhmäyhteistyö

Nämä toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä Tampereen kaupungin ohjaamana. Kehitysryhmän keskeisenä tehtävänä on osallistaa järvi- ja luontomatkailun alueellista yhteisöä osaksi prosessia ja kehitystoimia riittävän laajasti, niin julkisen, yksityisen kuin kolmannen sektorin osalta. Ryhmän mahdollisesta kokoonpanosta ja rakenteesta on esitetty ohessa havainnollinen toimintamallikuva.

Toteutuksen seuranta ja avainluvut

Tavoitteena kokonaisvaikutusten tunnistaminen

Järvi- ja luontomatkailun matkailijamäärien ja tulovaikutusten erottaminen koko matkailun mittaroinnista yksiselitteisesti omaksi kokonaisuudekseen on haastavaa. Selkeintä on pyrkiä seuraamaan tiekartassa nostettujen avainkohteiden, reittien ja palveluiden asiakasmääriä. Tätä voidaan täydentää rahankäyttöön ja asiakasvalintoihin liittyvällä datalla sekä alueellisilla matkailun vertailuluvuilla.

Keskeisiä seurannan avainlukuja

Järvi- ja luontomatkailun asiakasmäärät

- Kärkikohteiden ja reittien kävijämäärät: Kintulammi, Viikinsaari, Järvien reitit, kansallispuistot
- Laivapalveluiden asiakasmäärät (reittiliikenne, risteilyt)
- Aktiviteetti- ja välinevuokrauspalveluiden asiakasmäärät
- Luontokohteiden liikkumisen palveluita tarjoavien yritysten asiakasmäärät

Matkailutulovaikutukset

- Matkailijoiden keskimääräinen rahankäyttö – kokonaismäärät, järvi- ja luontomatkailupalvelujen osuus
- Matkailuyritysten liikevaihdon kehitys

Matkailijoiden keskimääräinen viipymä

Asiakasmäärien kasvu on suoraviivainen tapa tiekartan toimenpiteiden vaikutusten seurantaan. Tiekartan liiketaloudellisten tavoitteiden kannalta olennaista on luonto- ja järvimatkailun elinvoimavaikutusten laajempi mittarointi ja tulosten vertaaminen alueen matkailun kokonaistilanteeseen.

Yhteistyö avainkohteiden ja toimijoiden kanssa ratkaisuna

Markkinoilla on tarjolla järvi- ja luontomatkailun asiakasmäärien ja liiketaloudellisten vaikutusten seurantaan soveltuvia mobiilidataa hyödyntäviä ja verraten kustannustehokkaita palveluita. Yhtä tällaista palvelua on testattu 2021 Visit Tampereen johdolla.

Mobiilidatan avulla voidaan seurata etenkin luontokohteiden kävijämääriä varsin luotettavasti ja erottaa kotimaan matkailijat paikallisista. Laadullisella asiakastutkimuksella voidaan täydentää ja jalostaa kävijämäärädataa ja arvioida keskimääräistä rahankäyttöä, viipymiä, asiakkaiden arvostuksia sekä kartoittaa kehitystarpeita. Laadullista dataa voidaan koota asiakaskyselyiden avulla tai asiakasvalintoja seuraamalla. Ostojen seuraaminen on luotettavin mittari mutta tuo myös kustannuksia, teknisiä vaatimuksia sekä tiedon jakamiseen liittyviä sopimus- ja tietoturvaasteita.

Visit Tampere koordinoijana

Matkailun tiedolla johtamisen kehitys on Visit Tampereen strateginen tavoite. Suoraviivaisin ratkaisu on linkittää järvi- ja luontomatkailun mittarointi osaksi Visit Tampereen alueellista seuranta- ja kehitystyötä. Visit Tampereella on käytössään työkaluja matkailuelinkeinon alueellisen kokonaistilanteen

seurantaan sekä markkinoinnin mittarointiin. Näitä voidaan hyödyntää kohdennetummin etenkin järvi- ja luontomatkailun markkinoinnin onnistumisen seurantaan. Alueelliseen matkailudataan voidaan vertailla avainkohteiden kanssa koottua, järvi- ja luontomatkailuun painottuvaa tietoa ja saada näin verraten hyvä kokonaiskuva kehityksestä.

Käytännössä mittaroinnin kehitys voidaan toteuttaa seuraavasti:

- Valitaan keskeiset kohteet ja kumppanit asiakasmäärien seurantaan ja jatkuvaluontoisen laadullisen asiakasdatan koonnin toteutukseen
- Sovitaan yhteistyön malli toimijoiden kanssa - määritellään tavoiteltavat mittaroinnin avainluvut ja datan jakamisen malli
- Kilpailutetaan seurantaan soveltuva resurssitehokas ratkaisu
- Suunnitellaan asiakasdatan koonnin toteutus valitun toimijan kanssa
- Pilotoidaan ratkaisu kohteiden kanssa – testijakso ja kehitystarpeet

Yhteistyötahoina Visit Tampere, Ekokumppanit Oy ja Järvien Reitit –kuntaverkosto, Metsähallitus, laivayhtiöt, muut datankoonnista ja hyödyntämisestä kiinnostuneet yritykset.

Tiekartan toimenpiteiden tuloksia

Järvi- ja luontomatkailun kehittämiseen on vakiintunut selkeä roolitus, alueellinen yhteistyömalli ja riittävä vuotuinen resurssointi avaintoimijoille.

Järvi- ja luontomatkailun asiakasmäärät ja matkailutulo ovat kasvaneet ja näiden seurantaan on otettu käyttöön siihen soveltuvat työkalut.

Hop on - Hop Off -lähilaivaliikenne on käynnistynyt suunnitelmien ja pilotoinnin pohjalta ja palvelee paikallisia asukkaita ja muualta saapuvia matkailijoita.

Seudullinen laivareittiliikenne on monipuolistunut ja – yhdistettynä Järvien Reittien vetovoimaisiin kohteisiin sekä pyöräilyyn ja kestävään liikkumiseen – luonut uutta järvimatkailuun liittyvää liiketoimintaa.

Teisko luontokohteineen on laivaliikenteen ja Järvien Reittien kautta linkitetty tiiviisti ja vetovoimaisesti osaksi Tampereen matkailukokonaisuutta.

Laukontorin, Mustalahden, Kintulammin, Viikisaarin ja Pyyntien kaltaisten järvi- ja luontomatkailun kärkekohteiden palvelutarjonta on monipuolistunut ja niiden rinnalle on syntynyt uusia kohteita muun muassa Santalahteen, Kauppiin ja lähiseudulle.

Luontokohteiden kestävä saavutettavuus on parantunut ja tasa-arvoistunut yhteistyönä kehitettyjen julkisten ja yksityisten joukkoliikennepalvelujen avulla.

Järvien Reitit -kokonaisuus on Tampereen ja Pirkanmaan kohteet yhdistävä järvi- ja luontomatkailun markkinoinnin ja palvelukehityksen valtakunnallinen valttikortti ja edelläkävijä.

Särkänniemen alueelle perustettu Järviluontokeskus on vakiinnuttanut asemansa kansainvälisenä järvi- ja luontomatkailun edelläkävijänä ja Tampereen ja Lakelandin ykköskohteena.

Tampereen brändi urbaanina järviluontokaupunkina ja asema Lakelandin pääkohteena on vakiintunut ja vahva osa kaupungin kansainvälistä vetovoimaa.

Tiekartan toteutuksen työryhmä

Olli Vakkala, Ekokumppanit Oy

Matti Pollari, Visit Tampere Oy

Pyry Rinkinen, Ekokumppanit Oy

Mika Telkkä, Ekokumppanit Oy

Carl Willandt, Ekokumppanit Oy

Kuvat: Laura Vanzo, Alex Mazurov / Visit Tampere Oy